

Mimarlığın G20 Ülkeleri

Ali MANÇO

amanoo@yesildunyagazetesi.com

Mimarlık, diğer tasarım disiplinlerine göre ürünlerini paylaşmaya daha hevesli bir meslek olagelmıştır. Bunda en önemli iki etkenden birincisi kuşkusuz, toplu konut gibi seri üretime yakın bir konu dışında, tasarımların yer, gereksinimler, imar durumu, bütçe gibi belirleyici açılardan neredeyse hep tek bir projeye özgü oluşu ve kolaylıkla bire bir kopyalanamaması.

Daha da önemli diğer etken ise mimarlığın özünde yer alan "gözle görülür" bir eser oluşturmak (ki bu bir bina değil de bir kuram, kavramsal tasarım veya bir mesleki makale/kitap da olabilir) ve onu insanlıkla paylaşmak dürtüsüdür. İşte bu dürtü nedeniyle üretimlerinin sınırlılığına karşın, görsel ve yazınsal kaynakları en zengin meslek dallarından biri.

Onlarca periyodik basılı yayına bir de son yıllarda sayısında patlama yaşanan mimari odaklı internet siteleri, hatta mimarlara özel sosyal paylaşım ağları eklendi. Daha çok yakın bir zamana dek ülkemiz dışından proje örnekleri görmek için yabancı dergilere veya kitaplara servet ödemek durumunda iken bugün dünyanın dört bir yanından irili ufaklı binlerce proje birer "tık" ötede.

Gelişmiş ülkelerdeki mimarlık ortamı, buralardaki eğitim ve kültür altyapısı, özgür düşünce ortamı, araştırma geliştirmeye ayrılan zaman ve bütçe, ve en önemlisi gerçekten iyi tasarımı talep eden ve karşılığını ödeyen iş sahipleri gibi özellikleriyle tasarımın düşünsel ve teknolojik evrimine halen yön vermeyi sürdürüyor.

Ancak bir yandan da, nüfus artışının durduğu hatta gerilediği, küresel ekonomik krizin etkilerinin atlatılmadığı bu ülkelerde inşaat sektörü durma noktasına gelmiş durumda.

Oysa bizimki gibi gelişmekte olan ülkeler gerek dinamik nüfus ve ekonomileri, gerekse de niteliksiz yapı stoklarını yenileme gereği sayesinde şantiyeler ile dolu. Türkiye'nin de içinde bulunduğu G20 ülkelerinin dünya sahnesinde hem ekonomik hem de politik etkileri artarken, buna koşut olarak gelişen mimarlık ortamları da uluslar arası mimarlık otoritelerince mercek altına alınmakta.

Bu ülkelerdeki yetenekli yerel mimarlar ülkelerindeki gelişimden yararlanarak giderek artan sayıda uluslar arası nitelikte eserler ortaya koymakta, hatta pek çok yarışmada ve seçkide çok daha ileri olanaklara sahip batılı meslektaşlarını geride bırakabilmekte. Bunlar arasında ülkemizden de birçok mimar olması övünülecek bir gerçek.

Burada altını çizmek gerek ki, Türk mimarlığı adına doğru derslerin çıkarılacağı ülkeler, "göz kamaştırıcı" yapılarına karşın, sonsuz büyüklükte bütçelerin ve egoların projeleri yönlendirdiği Çin veya Körfez Emirlikleri, ya da bizimkinden çok farklı tropik coğrafyalar değil.

Özellikle incelenmesi gereken uygulamalar, benzer ekonomik, teknik kısıtlamalara ve iklim koşullarına sahip Şili ve Güney Afrika gibi ülkelerde. Örneğin Şili'den yoksullar için geliştirdiği toplu konut modelleri ile Alejandro Aravena ve düşük bütçeli sürdürülebilir mimarlık uygulamaları ile Enrique Browne, Güney Afrika'dan ise yerel malzeme ve işgücünden en yaratıcı ve etkin biçimde yararlanmış yapılarıyla Peter Rich ve Jo Noero ilk akla gelen isimler.

Özellikle Ekim ayında ülkemize Mimarlar Odası'nın davetlisi olarak gelen Jo Noero'nun konferansında not aldığım aşağıdaki sözleri, sürdürülebilir mimarlığın gerçekte ne olduğunu ve geliştirmekte olan ülkelerdeki toplumsal yönünü anımsatan gerçek birer "ders" niteliğinde:

"Günümüzdeki malzeme çeşitliliği üzerinde çok da kafa yormuyorum çünkü yalnızca kolayca ve ucuzca erişebileceğim yerel malzemeleri yeğliyorum. İçinde bulunulan toplulukla ilişki kuran, onların yaşantısının bir parçası haline gelen projeler yapmayı seviyorum. Tasarladığım yapıların şantiyelerinde olabildiğince çok el emeği kullanılmasını ve işgücünün en az yarısının projenin yapıldığı bölgeden sağlanmasını şart koşuyorum. Gelişmekte olan ülkelere çevrenin korunması adına dayatılan kısıtlamaları haksız buluyor ve sonuç vermeyeceklerini savunuyorum. Toplumsal refahın ekonomik gelişme ile sağlanamadığı yerlerde doğal çevrenin korunması da sağlanamaz..."

Batı kadar; Güney de yüzümüzü dönmemiz gereken bir yön...